

Vaše práva sociálneho zabezpečenia

v Českej republike

Informácie nachádzajúce sa v tejto príručke boli pripravené a aktualizované v úzkej spolupráci s národnými korešpondentmi vzájomného informačného systému o sociálnej ochrane (Mutual Information System on Social Protection, **MISSOC**).

Ďalšie informácie o sieti systému MISSOC sú k dispozícii na adrese:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=815>

Táto príručka obsahuje všeobecný opis ustanovení v oblasti sociálneho zabezpečenia platných v konkrétnej krajine. Podrobnejšie informácie môžete získať v ďalších publikáciách siete MISSOC, ktoré sú k dispozícii na uvedenom prepojení. Tiež sa môžete obrátiť na príslušné orgány a inštitúcie uvedené v prílohe k tejto príručke.

Ani Európska komisia, ani žiadna osoba konajúca v jej mene nenesie zodpovednosť za použitie informácií, ktoré obsahuje táto publikácia.

Obsah

Kapitola I: Všeobecné informácie, organizácia a financovanie.....	4
Úvod	4
Organizácia sociálnej ochrany.....	4
Financovanie	6
Kapitola II: Zdravotná starostlivosť.....	7
Kedy máte nárok na zdravotnú starostlivosť?	7
Aké dávky sa poskytujú?	7
Ako získať zdravotnú starostlivosť?	8
Kapitola III: Peňažné nemocenské dávky.....	9
Kedy máte nárok na nemocenské dávky?.....	9
Aké dávky sa poskytujú?	9
Ako získať peňažné dávky nemocenského poistenia?	10
Kapitola IV: Dávky v materstve a dávky v otcovstve	11
Kedy máte nárok na dávky v materstve alebo dávky v otcovstve?	11
Aké dávky sa poskytujú?	11
Ako získať dávky v materstve a dávky v otcovstve?	12
Kapitola V: Dávky v invalidite.....	13
Kedy máte nárok na dávky v invalidite?.....	13
Aké dávky sa poskytujú?	13
Ako získať dávky v invalidite?.....	15
Kapitola VI: Starobné dôchodky a dávky v starobe	16
Kedy máte nárok na dávky v starobe?	16
Aké dávky sa poskytujú?	16
Ako získať dávky v starobe?	17
Kapitola VII: Pozostalostné dávky	19
Kedy máte nárok na pozostalostné dávky?.....	19
Aké dávky sa poskytujú?	19
Ako získať pozostalostné dávky?	20
Kapitola VIII: Dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.....	21
Kedy máte nárok na dávky v súvislosti v pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?	21
Aké dávky sa poskytujú?	21
Ako získať dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?	23
Kapitola IX: Rodinné dávky	24
Kedy máte nárok na rodinné dávky?	24
Aké dávky sa poskytujú?	24
Ako získať rodinné dávky?	25
Kapitola X: Nezamestnanosť	26
Kedy máte nárok na dávky v nezamestnanosti?.....	26
Aké dávky sa poskytujú?	26
Ako získať dávky v nezamestnanosti?	27
Kapitola XI: Minimálne zdroje	28
Kedy máte nárok na dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?.....	28
Aké dávky sa poskytujú?	28
Ako získať dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?.....	28
Kapitola XII: Dlhodobá starostlivosť	30
Kedy máte nárok na dlhodobú starostlivosť?	30
Aké dávky sa poskytujú?	30
Ako získať dlhodobú starostlivosť?	30
Príloha : Užitočné adresy a webové stránky	31

Kapitola I: Všeobecné informácie, organizácia a financovanie

Úvod

System sociálneho zabezpečenia v Českej republike je tvorený systémom dôchodkového, zdravotného a nemocenského poistenia, ako aj národnou politikou systému zamestnanosti a bezpríspevkovým systémom sociálnych dávok. System zdravotnej starostlivosti je financovaný prostredníctvom zdravotných poisťovní. Ostatné zložky systému sú financované zo štátneho rozpočtu. Poistné hradia zamestnávateľa a zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby. System zdravotného a dôchodkového poistenia a štátnej politiky zamestnanosti je povinný pre všetky hospodársky činné osoby; systém zdravotného poistenia je povinný pre zamestnancov a dobrovoľný pre samostatne zárobkovo činné osoby. Po splnení konkrétnych podmienok sa určité osoby okrem toho považujú za poistené bez toho, aby mali povinnosť platiť poistné (študenti, ženy na materskej dovolenke atď.).

Zdravotné poistenie je povinné pre všetky osoby, ktoré majú trvalé bydlisko v krajine alebo pracujú na území Českej republiky. Poistení sú aj občania Európskej únie vykonávajúci závislú alebo samostatnú zárobkovú činnosť v Českej republike. Za niektoré kategórie osôb, akými sú nezaopatrené deti (do veku 26 rokov), dôchodcovia, poberatelia rodinných prídavkov, ženy na materskej dovolenke, uchádzači o zamestnanie atď. platí poistné štát.

Poistenie v nezamestnanosti je systém povinného sociálneho poistenia financovaný z príspevkov, ktoré pokrývajú populáciu v produktívnom veku (vrátane samostatne zárobkovo činných osôb), z ktorého sa vyplácajú dávky založené na príjme.

System štátnej sociálnej podpory je bezpríspevkový systém financovaný zo štátneho rozpočtu a riadený poverenými štátnymi orgánmi. Štát prostredníctvom systému štátnej sociálnej podpory prispieva najmä rodinám s nezaopatrenými deťmi v prípade priznania sociálnej situácie, ktorú rodina nie je schopná vyriešiť prostredníctvom svojich vlastných zdrojov a schopností.

Dávky sociálnej pomoci financované z daní zahŕňajú okrem systému sociálnych služieb určité jednorazové dávky poskytované osobám so zdravotným postihnutím a systém pomoci v hmotnej núdzi. Tento systém je zameraný na ľudí, ktorí nemajú dostatočný príjem. Jeho hlavným cieľom je zabezpečiť základné potreby týkajúce sa živobytia a ubytovania. Hlavnou podmienkou je nízky príjem a nemožnosť jeho zvýšenia vlastným úsilím (prácou, využívaním majetku a ostatnými prednostnými pohľadávkami).

Organizácia sociálnej ochrany

Zdravotná starostlivosť

Hlavným orgánom správy štátnej zdravotnej starostlivosti je ministerstvo zdravotníctva (*ministerstvo zdravotníctví*), ktoré okrem iného pripravuje právny rámec v tejto oblasti. Zdravotné poistenie je povinné pre všetky osoby s trvalým pobytom alebo zamestnávané zamestnávateľom, ktorý má registrované sídlo na území Českej republiky, ako aj pre všetky osoby, na ktoré sa vzťahujú predpisy EÚ alebo bilaterálne dohody. Poistenie zabezpečuje osem zdravotných poisťovní, ktoré sú nezávislými právnymi subjektmi. Oprávnené osoby majú právo slobodne si vybrať spomedzi

zdravotných poisťovní, ako aj spomedzi poskytovateľov zdravotníckej starostlivosti, ktorí uzavreli zmluvu so zdravotnou poisťovňou danej osoby. Zákon zaručuje zmluvné pravidlá, ako aj dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti.

Starobné dôchodky, dávky v invalidite, pozostalostné dávky, nemocenské peňažné dávky

Ministerstvo práce a sociálnych vecí (MPSV) (*ministerstvo práce a sociálnych vecí*) vypracúva právne predpisy pre všetky oblasti sociálneho zabezpečenia (okrem zdravotného poistenia). Úlohy v oblasti správy zabezpečujú úrady českej správy sociálneho zabezpečenia (*Česká správa sociálního zabezpečení, ČSSZ*), ktoré sú podriadené ministerstvu, ktoré ich kontroluje. Ústredie Českej správy sociálneho zabezpečenia (*Ústředí České správy sociálního zabezpečení, ČSSZ*) kontroluje 76 okresných správ sociálneho zabezpečenia (*Okresní správa sociálního zabezpečení, OSSZ*).

Hlavnou úlohou ČSSZ je vyberať príspevky na základné dôchodkové poistenie, nemocenské poistenie a na štátnu politiku zamestnanosti (poistenie v nezamestnanosti a programy týkajúce sa politiky zamestnanosti). ČSSZ je zodpovedná aj za výpočet a vyplácanie dávok zo systému dôchodkového a nemocenského poistenia, ako aj za uchovávanie záznamov o poistencoch (okrem systému národnej politiky zamestnanosti).

Nezamestnanosť

V jednotlivých regiónoch pôsobí 14 regionálnych úradov práce (*Úřad práce*) a ich kontaktné miesta, ktoré podliehajú Úradu práce Českej republiky (DG) riadenému sekciou trhu práce MPSV (*Sekce trhu práce*). Zabezpečujú predovšetkým vyplácanie podpory v nezamestnanosti, vedenie evidencie uchádzačov o zamestnanie a propagáciu a tvorbu nových pracovných príležitostí. Nakoniec rozvíjajú a organizujú programy pre zamestnanosť (umiestňovanie, poradenstvo pri voľbe povolania, opätovné začlenenie do trhu práce atď.).

Rodina

Systémy štátnej sociálnej podpory, ktoré zahŕňajú rodinné prídavky a náhradu nákladov za pohreb, spravujú regionálne úrady práce (*Úřad práce*) a ich kontaktné miesta. Tieto kontaktné miesta a úrady zodpovedajú za všetky činnosti súvisiace so správou sociálnych dávok poskytovaných štátom, najmä za zhromažďovanie žiadostí, vedenie evidencie uchádzačov, spracúvanie potrebných údajov, prevádzkovanie celonárodného informačného systému, prijímanie rozhodnutí týkajúcich sa dávok a vydávanie úradných rozhodnutí.

Sociálna pomoc

Jednorazové alebo opakované dávky vyplácajú regionálne úrady práce a ich kontaktné miesta a sú financované zo štátneho rozpočtu (všeobecný daňový systém). Sú to povinné alebo dobrovoľné dávky na získanie osobitných podpôr, úpravu bytu, nákup, osobitnú úpravu a prevádzku motorového vozidla, individuálnu prepravu a krmivo pre vodiaceho psa.

V rámci tohto systému pomoci v hmotnej núdzi sa poskytujú tieto opakované alebo jednorazové dávky: príspevok na živobytie, príspevok na bývanie a mimoriadnu okamžitú pomoc. Dávky sú vyhradené pre osoby s nízkym príjmom alebo v prípade núdzovej situácie. Regionálne úrady práce a ich kontaktné miesta spravujú pomoc v hmotnej núdzi na náklady centrálného rozpočtu (všeobecný daňový systém).

Sociálne služby poskytujú pomoc a podporu osobám, ktoré sa nachádzajú v nepriaznivej sociálnej situácii, ako aj príspevok na opatrovanie. Tento príspevok sa vypláca mesačne osobám, ktoré sú závislé od opatery tretej osoby z dôvodu dlhodobého zlého zdravotného stavu. Príspevok na opatrovanie vyplácajú regionálne úrady práce a ich kontaktné miesta zo štátneho rozpočtu (všeobecný daňový systém).

Dlhodobá starostlivosť

Dlhodobú starostlivosť nezabezpečuje jeden systém, ale je čiastočne zahrnutá do systému zdravotnej starostlivosti, za ktorý zodpovedá ministerstvo zdravotníctva, ako aj do systému sociálnych služieb, ktorý riadi ministerstvo práce a sociálnych vecí.

Financovanie

Systém sociálneho poistenia a podpora v nezamestnanosti sú financované z príspevkov zamestnancov a zamestnávateľov. Systém zdravotnej starostlivosti je financovaný z príspevkov a daní. Rodinné prídavky a sociálna podpora sú financované z daní.

Kapitola II: Zdravotná starostlivosť

Kedy máte nárok na zdravotnú starostlivosť?

Všetky osoby s trvalým pobytom v Českej republike, zamestnanci spoločností s registrovaným sídlom v Českej republike a samostatne zárobkovo činné osoby, na ktoré sa vzťahuje české právo, sú povinne zdravotne poistené a majú nárok na služby verejného zdravotníctva.

Aké dávky sa poskytujú?

Poistenci majú nárok na slobodný výber lekára poskytujúceho primárnu zdravotnú starostlivosť, ktorý má uzatvorenú zmluvu s poisťovňou daného poistenca. Poistenci sa môžu zaregistrovať u nového lekára každé tri mesiace. Neexistujú žiadne obmedzenia, pokiaľ ide o výber poskytovateľa zdravotnej starostlivosti pacientom.

Pri návšteve praktického lekára, špecialistu alebo stomatóloga, ktorý vykonal lekársku prehliadku, sa vyberá poplatok vo výške 30 CZK (1,16 EUR), a 90 CZK (3,49 EUR) pri návšteve pohotovostného lekára. Účtuje sa poplatok za pobyt v nemocnici (inštitucionálna starostlivosť a komplexná kúpeľná starostlivosť). Tento poplatok je 100 CZK (3,88 EUR) na deň. Od regulačných poplatkov sú oslobodené niektoré kategórie osôb, konkrétne:

- osoby umiestnené v detských domovoch,
- deti v náhradnej starostlivosti,
- osoby umiestnené v domovoch pre osoby so zdravotným postihnutím alebo pre dôchodcov, pokiaľ je ich minimálny zostatok príjmu (stanovený iným právnym predpisom) menej ako 800 CZK (31 EUR),
- osoby, ktorým súd nariadil ochrannú liečbu,
- osoby, ktoré sa nachádzajú v hmotnej núdzi,
- osoby, ktoré museli nastúpiť na povinnú liečbu infekčnej choroby.

Tieto poplatky sa takisto nevzťahujú na prípady preventívnej prehliadky, dispenzárnej starostlivosti poskytovanej vybraným pacientom (vrátane tehotných žien), hemodialýzy, laboratórnych alebo diagnostických testov, na prehliadku lekárom transfúznej stanice a na deti do 18 rokov.

Poplatky za nemocničnú zdravotnú starostlivosť tvoria doplatky za lieky a zdravotné pomôcky. Regulačný poplatok vo výške 30 CZK (1,16 EUR) je potrebné uhradiť za každý predpis. Oslobodenie od týchto poplatkov je rovnaké ako v uvedených prípadoch.

Náklady na stomatologickú starostlivosť sa uhrádzajú v závislosti od osobitného cenníka, pričom pacient nemusí hradiť tieto náklady zo svojich zdrojov, ak zákon nestanovuje inak.

Ako získať zdravotnú starostlivosť?

Pacienti dostanú priamy prístup, ktorý nie je obmedzený koordinačným systémom. Jediné obmedzenie existuje v prípadoch neurgentného ošetrenia zahrnutého do verejného zdravotného poistenia: poskytovateľ musí mať uzatvorenú zmluvu so zdravotnou poisťovňou danej osoby. Je možné vybrať si medzi zmluvnými nemocnicami na odporúčanie všeobecného lekára alebo špecialistu.

Kapitola III: Peňažné nemocenské dávky

Kedy máte nárok na nemocenské dávky?

Nemocenské poistenie je súčasťou povinného sociálneho poistenia zamestnancov, ktorí sú oprávnení poberať dávky zodpovedajúce ich príjmom. Pre samostatne zárobkovo činné osoby je účasť na tejto časti poistenia dobrovoľná.

Zamestnanci, ktorí zarábajú menej ako 2 000 CZK (78 EUR) mesačne alebo pracujú nepretržite menej ako 14 kalendárnych dní v mesiaci, nepodliehajú povinnosti poistiť sa. Z nemocenského poistenia zamestnancov sa poskytujú tieto štyri dávky:

- nemocenské dávky,
- dávky pri ošetrovaní člena rodiny,
- vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve,
- materské dávky.

Nemocenské poistenie pre samostatne zárobkovo činné osoby je dobrovoľné a zahŕňa nemocenské dávky a materské dávky.

Nemocenské dávky sa vyplácajú v závislosti od práceneschopnosti určenej lekárom od 22. kalendárneho dňa choroby. Od štvrtého do 21. dňa zamestnávateľ vypláca náhradu mzdy za každý deň neprítomnosti v dôsledku choroby. Nevyžaduje sa žiadne obdobie zamestnania alebo kvalifikácie. Na získanie nároku na dávky musia byť samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré sú dobrovoľne poistené a ktoré si vybrali sumu poistného hradenú do nemocenského poistenia, účastníkmi v rámci systému nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činných osôb minimálne tri mesiace pred vznikom dočasnej práceneschopnosti.

Dávka pri ošetrovaní člena rodiny je finančná podpora pre zamestnancov ošetrojúcich choré dieťa alebo dospelého člena rodiny. Aby vznikol nárok na túto dávku, musí chorý člen rodiny žiť so zamestnancom v domácnosti (táto podmienka sa netýka detí do desať rokov), nikto iný mu nemôže poskytovať starostlivosť a neexistuje žiadna možnosť jeho hospitalizácie.

Aké dávky sa poskytujú?

Výška poskytovanej dávky vychádza z referenčnej sumy (základ posúdenia) vypočítanej na základe hrubej mzdy za posledných 12 mesiacov prepočítanej na denný základ a započítanej takto:

- do 825 CZK (32 EUR): 90 %,
- od 825 CZK (32 EUR) do 1 237 CZK (48 EUR): 60 %,
- od 1 237 CZK (48 EUR) do 2 474 CZK (96 EUR): 30 %,
- zárobok nad 2 374 CZK (96 EUR) sa nezohľadňuje.

Nemocenské dávky sa vypočítajú z denného vymeriavacieho základu po úprave percentuálnou sadzbou:

- dávky pri ošetrovaní člena rodiny: 60 % denného vymeriavacieho základu,
- nemocenské dávky: 60 % denného vymeriavacieho základu od pätnásteho kalendárneho dňa.

Nemocenské dávky sa priznávajú za kalendárne dni. Vyplácajú sa maximálne 380 dní od začiatku pracovnej neschopnosti, ale nie dlhšie ako do konca tohto obdobia alebo potvrdenia úplnej alebo čiastočnej invalidity.

Poberateľovi starobného alebo invalidného dôchodku (pri invalidite tretieho stupňa) sa nemocenské dávky poskytujú počas celého obdobia jeho pracovnej neschopnosti spôsobenej chorobou z povolania alebo pracovným úrazom. Môžu sa poskytovať najdlhšie 70 kalendárnych dní v jednom kalendárnom roku alebo počas rovnakého obdobia pracovnej neschopnosti v rámci dvoch kalendárnych rokov. Denný vymeriavací základ sa vypočíta na základe priemerného hrubého príjmu.

Podpora pri ošetrovaní člena rodiny sa poskytuje najdlhšie po dobu deviatich kalendárnych dní, prípadne šestnástich kalendárnych dní zamestnancovi, ktorý má v starostlivosti dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky a žije sám.

Ako získať peňažné dávky nemocenského poistenia?

Ak chcete požiadať o nemocenské dávky, musíte predložiť formulár potvrdený lekárom od prvého dňa choroby. Zamestnanci podávajú žiadosti u svojho zamestnávateľa a samostatne zárobkovo činné osoby u príslušnej okresnej správy sociálneho zabezpečenia.

Nárok na dávky má každý zamestnanec, ktorého pracovná zmluva sa skončí, ale na ktorého sa stále vzťahuje ochranná doba. Ochranná doba je sedem dní odo dňa skončenia pracovného pomeru. Ak zamestnanec pracoval kratšie obdobie, ako je obdobie jeho predchádzajúceho zamestnania, ochranná doba trvá iba toľko dní, koľko ich skutočne odpracoval.

Kapitola IV: Dávky v materstve a dávky v otcovstve

Kedy máte nárok na dávky v materstve alebo dávky v otcovstve?

Okrem prenatálnej a postnatálnej starostlivosti vrátane bezplatného pôrodu a nemocničnej starostlivosti ponúka systém sociálneho zabezpečenia peňažné dávky v materstve a otcovstve.

Na získanie dávok v materstve a otcovstve musia zamestnanci prispievať do fondu nemocenského poistenia minimálne 270 kalendárnych dní počas dvoch rokov pred pôrodom. Samostatne zárobkovo činné osoby musia platiť poistné na nemocenské poistenie a prispievať na nemocenské poistenie SZČO najmenej 180 dní v poslednom roku pred narodením dieťaťa.

Vyrovňavací príspevok v materstve sa poskytuje tehotnej zamestnankyni alebo matke do deviateho mesiaca po pôrode preradenej kvôli tehotenstvu na inú, horšie platenú prácu.

Aké dávky sa poskytujú?

Materské dávky predstavujú 70 % vymeriavacieho základu.

Priznáva sa maximálne na 28 týždňov, prípadne 37 týždňov u žien, ktoré naraz porodili viacero detí a starajú sa aspoň o dve z nich, ďalej slobodným, ovdovelým, rozvedeným alebo z iných vážnych dôvodov osamelým ženám, ktoré nežijú s partnerom. Táto peňažná pomoc sa poskytuje najdlhšie 22, prípadne 31 týždňov, alebo vo výnimočných prípadoch do doby, kým dieťa nedosiahne vek osem mesiacov, pokiaľ príjemca pomoci prevezme do trvalej starostlivosti dieťa na základe rozhodnutia príslušného orgánu, alebo dieťa, ktorého matka zomrela, alebo dieťa v starostlivosti manžela ženy, ktorá nie je zo zdravotných dôvodov oprávnená alebo schopná starať sa o dieťa a nepoberá peňažnú podporu v materstve.

Vypočíta sa ako rozdiel medzi priemerným denným príjmom, na ktorý si zamestnankyňa mohla uplatniť nárok pred svojím preradením na inú prácu a denným príjmom po preradení na túto inú prácu.

Denný vymeriavací základ (DVZ) sa vypočíta z celkových hrubých mesačných príjmov takto:

- do 825 CZK (32 EUR): 100 %,
- od 825 CZK (32 EUR) do 1 237 CZK (48 EUR): 60 %,
- od 1 237 CZK (48 EUR) do 2 474 CZK (96 EUR): 30 %,
- zárobok nad 2 474 CZK (96 EUR) sa nezohľadňuje.

Vyrovňavací príspevok v materstve sa poskytuje najdlhšie do nástupu ženy na materskú dovolenku a po ukončení materskej dovolenky najdlhšie do konca deviateho mesiaca po pôrode. V prípade žien, ktorých pracovný pomer skončil počas tehotenstva, je ochranná doba vždy šesť mesiacov. To isté sa vzťahuje na samostatne zárobkovo činné osoby.

Ako získať dávky v materstve a dávky v otcovstve?

Ak chcete požiadať o dávku v materstve, potrebujete potvrdenie tehotenstva od lekára. Ženy, ktoré si chcú osvojiť dieťa s cieľom prevziať ho do trvalej rodičovskej starostlivosti, musia predložiť písomnú žiadosť o materské dávky.

Kapitola V: Dávky v invalidite

Kedy máte nárok na dávky v invalidite?

Uznané sú tri stupne invalidity. Tretí stupeň invalidity znamená, že schopnosť vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť bola znížená minimálne o 70 %. Druhý stupeň invalidity znamená, že schopnosť vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť bola znížená o 50 až 69 % a v prípade prvého stupňa invalidity je to 35 až 49 %. Prvý stupeň invalidity predstavuje minimálnu mieru práceneschopnosti pre nárok na získanie dávok.

Minimálna doba poistenia na vznik nároku na dávku závisí od veku, v ktorom vzniklo zdravotné postihnutie:

- do 20 rokov veku: stačí menej ako jeden rok poistenia,
- 20 až 22 rokov veku: 1 rok,
- 22 až 24 rokov veku: 2 roky,
- 24 až 26 rokov veku: 3 roky,
- 26 až 28 rokov veku: 4 roky,
- 28 až 38 rokov veku: 5 rokov.
- viac ako 38 rokov: 5 rokov (za posledných 10 rokov) alebo 10 rokov (za posledných 20 rokov).

Ak je poistenec vo veku od 28 do 38 rokov, minimálny počet rokov poistenia sa vyhodnocuje počas 10-ročného referenčného obdobia predtým, ako nastala invalidita. Ak je poistenec starší ako 38 rokov, referenčné obdobie je 10 alebo 20 rokov (pozri vyššie).

Osoby, ktorých zdravotné postihnutie vzniklo pred dovŕšením veku 18 rokov, majú nárok na invalidný dôchodok tretieho stupňa („osoby zdravotne postihnuté od detstva“).

Aké dávky sa poskytujú?

Krytie sa poskytuje od vzniku invalidity až do uzdravenia alebo dosiahnutia veku 65 rokov. Ak osoba so zdravotným postihnutím dosiahla dôchodkový vek, môže požiadať o starobný dôchodok, ktorý sa bude vyplácať, ak je jeho suma vyššia.

Určujúcimi faktormi výšky dávok sú priemerný príjem a obdobie poistenia. Každý dôchodok sa skladá z dvoch zložiek: zo základnej výmery 2 230 CZK (87 EUR) mesačne a z percentuálnej výmery závislej od príjmu, ktorá sa vypočíta z osobného vymeriavacieho základu a počtu rokov platenia príspevkov na poistenie. Minimálna výška percentuálnej výmery je 770 CZK (30 EUR). Osobný hodnotiaci základ je založený na priemernom hrubom príjme počas rokov predchádzajúcich vzniku invalidity. Referenčné obdobie bolo spočiatku 10 rokov, ale bude sa predlžovať o ročné obdobia až do času, kým nedosiahne 30 kalendárnych rokov. V súčasnosti pokrýva všetky príjmy od roku 1985.

Spôsob výpočtu sa líši podľa druhu dôchodku. V prípade dôchodku pri invalidite tretieho stupňa to predstavuje až 1,5 % osobného hodnotiaceho základu na rok poistenia. V prípade dôchodku pri invalidite druhého a prvého stupňa je to 0,75 % a 0,5 % osobného hodnotiaceho základu na rok poistenia. U osôb, ktoré sú zdravotne postihnuté od detstva, zodpovedá percentuálna výmera 45 % ročného vymeriavacieho základu stanoveného na základe národnej priemernej mesačnej mzdy po uplatnení rovnakých zrážok ako sú tie, ktoré sa uplatnili na osobný vymeriavací základ za rok predchádzajúci roku priznania dôchodku. Rovnaký spôsob výpočtu sa použije v prípade osôb s dosiahnutým obdobím poistenia najmenej 15 rokov (okrem náhradných dôb poistenia), ktorých dôchodok by bol inak nižší.

Osobitné prípady

Nepríspevkové obdobia (spravidla na účely dôchodkov) sa započítavajú:

- študentom stredných alebo vysokých škôl v dĺžke štúdia pred 1. januárom 2010, (maximálne 6 rokov po dosiahnutí veku 18 rokov),
- uchádzačom o zamestnanie zaregistrovaným na úrade práce počas poberania dávok v nezamestnanosti (maximálne tri roky pre osoby staršie ako 55 rokov a maximálne 1 rok pre osoby mladšie ako 55 rokov),
- osobám so zníženou pracovnou schopnosťou, ktoré sa zaškoľujú,
- osobám vykonávajúcim civilnú alebo vojenskú službu,
- osobám starajúcim sa o dieťa vo veku do 4 rokov (10 rokov, ak je dieťa ťažko a trvalo postihnuté a vyžaduje si osobitnú starostlivosť),
- osobám starajúcim sa o osobu so zdravotným postihnutím,
- poberateľom dôchodku pri invalidite tretieho stupňa až do dosiahnutia dôchodkového veku.

Osoby, ktoré si môžu uplatniť nárok na niekoľko dôchodkov:

- starobné a invalidné dôchodky: môžu dostávať iba jeden dôchodok, t. j. ten, ktorý je vyšší,
- starobný, invalidný dôchodok ktoréhokoľvek stupňa a vdovský, vdovecký alebo sirotsky dôchodok: poberajú dôchodok, ktorý je vyšší, v plnej výške a polovicu percentuálnej sadby druhého dôchodku.

Rodinné dávky sa môžu kumulovať s invalidnými dôchodkami. Dávky v nezamestnanosti sa môže kumulovať s dôchodkom pri invalidite prvého a druhého stupňa. V prípade dôchodku pri invalidite neexistuje žiadne obmedzenie príjmov zo zárobkovej činnosti.

Rehabilitačné a rekvalifikačné

Pracovná rehabilitácia a sa uskutočňujú v zmysle právnych predpisov o zdravotníctve. Môžu mať podobu preventívnych lekárskeho vyšetrení, špeciálnej liečby (v kúpeľnom zariadení), ambulantného ošetrovania v kúpeľnom zariadení, bonusov na osobitnú liečbu, povinné osobitné liečebné procedúry, rehabilitačnej liečby na odporúčanie odborného lekára.

K dispozícii je aj príspevok za bezvládnosť pre ľudí, ktorí poskytujú každodennú, osobnú a systematickú starostlivosť členovi rodiny alebo inej osobe, ktorá je

čiasťočne, prevažne alebo úplne postihnutá. Poskytuje sa zo systému sociálnej podpory.

Ako získať dávky v invalidite?

Lekár osobitne určený Českou správou sociálneho zabezpečenia vydá rozhodnutie o stupni pracovnej neschopnosti pacienta.

Kapitola VI: Starobné dôchodky a dávky v starobe

Kedy máte nárok na dávky v starobe?

Minimálna doba poistenia je 17 rokov, pokiaľ žiadateľ už dosiahol zákonný vek odchodu do dôchodku v prípade mužov plus päť rokov. Potrebná doba poistenia na nárok na starobný dôchodok je 28 rokov, ak osoba dovŕšila dôchodkový vek v roku 2012. Požadovaná minimálna doba poistenia sa bude postupne zvyšovať až na hranicu 35 rokov v roku 2018 a nasledujúcich rokoch. Veková hranica pre nárok na dôchodok je rozdielna pre mužov a pre ženy. Muži si môžu uplatniť nárok na dôchodok vo veku 62 a 4 mesiace, dôchodkový vek žien závisí od počtu detí, ktoré vychovali:

- žiadne: 60 rokov a 8 mesiacov,
- jedno dieťa: 59 rokov a 8 mesiacov,
- dve deti: 58 rokov a 8 mesiacov,
- tri alebo štyri deti: 57 rokov a 8 mesiacov,
- päť alebo viac detí: 56 rokov a 8 mesiacov.

Dôchodkový vek sa bude postupne zvyšovať o 2 mesiace pre mužov a 4 mesiace pre ženy každý rok až do dosiahnutia veku 65 rokov u mužov a žien s jedným alebo žiadnym dieťaťom a veku od 62 do 64 rokov u žien s dvomi alebo viac deťmi.

Aké dávky sa poskytujú?

Výmera

Rozhodujúcimi faktormi ovplyvňujúcimi výšku dôchodku je výška príjmu a obdobie poistenia. Metóda alebo vzorec pre výpočet dôchodku sa skladá z týchto dvoch zložiek. Výška dôchodku sa skladá zo základnej výmery tvorenej pevnou sumou 2 230 CZK (87 EUR) mesačne a percentuálnej výmery založenej na príjme, vypočítanej na základe osobného vymeriavacieho základu a počtu rokov poistenia (1,5 % osobného vymeriavacieho základu za rok poistenia). Minimálna výška percentuálnej výmery je 770 CZK (30 EUR).

Osobný hodnotiaci základ je založený na priemernom hrubom príjme počas rokov predchádzajúcich odchodu do dôchodku. Referenčné obdobie bolo spočiatku 10 rokov a bude sa predlžovať o ročné obdobia až dovtedy, kým nedosiahne 30 kalendárnych rokov. V súčasnosti pokrýva všetky príjmy od roku 1985. Všetky príjmy, na ktoré sa prihliada, sú indexované v závislosti od priemernej mzdy. Osobný hodnotiaci základ je vypočítaný z tohto hrubého príjmu pomocou nasledujúceho vzorca:

- do 11 000 CZK (427 EUR): započítaných 100 %,
- od 11 000 CZK (427 EUR) do 28 200 CZK (1 095 EUR) : započítaných 30 %,
- nad 28 200 CZK (1 095 EUR): započítaných 10 %.

Valorizácia

Dôchodky sa pravidelne každý rok v januári valorizujú v minimálnom rozsahu 100 % zvýšenia cien (za obdobie 12 mesiacov pred mesiacom júl predchádzajúceho roka) a najmenej jednej tretiny reálneho zvýšenia miezd (za obdobie posledných 12 mesiacov pred 1. januárom predchádzajúceho roka).

Dôchodky sa môžu valorizovať nariadením vlády, aby sa legislatívny proces urýchlil a ich výška sa trvale premietla do cien dôchodkov. Pravidelne sa valorizujú aj dolné hranice osobného vymeriavacieho základu s cieľom zachovať pomer existujúcich dôchodkov k novopriznaným dôchodkom a medzi dôchodkami a príjmami. Neexistuje horná hranica príjmu. Zohľadňujú sa všetky príjmy.

Predčasný a odložený dôchodok

Výška dôchodkov v závislosti od príjmu sa znižuje o 0,9 % za každé (aj neúplné) obdobie v dĺžke 90 dní, za ktoré sa poberá dôchodok v rámci 720-dňového referenčného obdobia pred bežným dôchodkovým vekom, a o 1,5 % za každé obdobie v dĺžke 90 dní poberania dôchodku, ktoré predchádza tomuto referenčnému obdobiu, až do maximálne troch ďalších rokov.

Na odložené dôchodky sa vzťahuje minimálny limit 90 dní po normálnom odchode do dôchodku. Za každých 90 dní zárobkovej činnosti, o ktorých sa žiada o starobný dôchodok odloží, sa predpokladá zvýšenie o 1,5 % vymeriavacieho základu.

Pokiaľ príjemca starobného dôchodku pracuje (a má len polovicu svojho dôchodku), jeho dôchodok sa znižuje približne o 1,5 % za každé obdobie v dĺžke 180 kalendárnych dní alebo 0,4 % za každých 360 dní, ak poberateľ pracuje a dostáva dôchodok v plnej výške.

Ako získať dávky v starobe?

V Českej republike existuje povinné sociálne poistenie financované z príspevkov zamestnávateľov a zamestnancov, z ktorého sa vyplácajú dávky založené na príjme podľa dosiahnutého obdobia poistenia. Dôchodky sa vo všeobecnosti vyplácajú zo systému sociálneho poistenia. Vyplácané dávky sú viazané na príjem a na dĺžku obdobia poistenia. Účasť na poistení je povinná pre zamestnancov, rovnocenné kategórie (t. j. študentov na stredných alebo vysokých školách v dĺžke štúdia pred 1. januárom 2010, nezamestnaných, osoby, ktoré majú v starostlivosti deti/zdravotne postihnuté osoby, brancov vojenskej služby atď.), a samostatne zárobkovo činné osoby. Osoby vymenované v zákone o dôchodkovom poistení sú povinné prispievať na toto poistenie, pokiaľ spĺňajú zákonom stanovené podmienky. Väčšina z nich prispieva na poistenie zo zákona bez toho, aby sa samy museli prihlásiť do evidencie. Existujú výnimky pre osoby, ktoré sa osobne starajú o nezaopatrené dieťa (mladšie ako 10 rokov) spadajúce do prvého až štvrtého stupňa závislosti, alebo o staršiu závislú osobu spadajúcu do druhého až štvrtého stupňa závislosti za predpokladu, že sú členmi tej istej domácnosti (v prípade blízkeho príbuzného sa splnenie podmienky pobytu v tej istej domácnosti nevyžaduje). Osoby, na ktoré sa vzťahuje tento prípad, sa môžu prihlásiť do systému dôchodkového poistenia predložením žiadosti o posúdenie obdobia starostlivosti po tomto období alebo počas neho v súvislosti so žiadosťou o akýkoľvek typ dôchodku. Žiadosti sa musia podať správe sociálneho zabezpečenia v mieste trvalého bydliska osoby, ktorá prevzala dieťa alebo uvedenú osobu do trvalej starostlivosti.

Samostatne zárobkovo činné osoby

Samostatne zárobkovo činné osoby musia informovať správu sociálneho zabezpečenia v okrese, v ktorom majú trvalé bydlisko (alebo ak Českej republike nemajú trvalé bydlisko, správu sociálneho zabezpečenia v okrese, v ktorom vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť), že začali alebo opäť začali vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť alebo obnovili spoluprácu s inou samostatne zárobkovo činnou osobou alebo ukončili svoje postavenie samostatne zárobkovo činné osoby do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci oznámenia skutočnosti.

Dobrovoľné poistenie

Dobrovoľná účasť na dôchodkovom poistení je možná v prípade osôb starších ako 18 rokov, pokiaľ podali prihlášku na účasť na dobrovoľnom poistení a obdobie prispievania na toto poistenie sa prekrýva s obdobím, kedy:

- sú evidované ako uchádzači o zamestnanie, ktorí nemajú nárok na podporu v nezamestnanosti, ak toto obdobie presahuje jeden alebo tri roky uvedené v zákone,
- študujú na strednej alebo vysokej škole alebo na univerzite okrem prvých šiestich rokov štúdia po dosiahnutí veku 18 rokov, ktoré sú kryté poistením zo zákona (ak je toto obdobie pred 1. januárom 2010),
- bývajú v zahraničí ako manželský partner osoby pracujúcej v diplomatických službách Českej republiky,
- vykonávajú zárobkovú činnosť v zahraničí,
- vykonávajú dobrovoľnícku službu na základe písomnej dohody s vysielajúcou organizáciou podľa zákona o dobrovoľníckej práci.

V prvých dvoch uvedených prípadoch sa prihláška na účasť na dobrovoľné poistenie môže podať a poistné sa môže platiť kedykoľvek pred podaním žiadosti o dôchodok. Osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť v zahraničí alebo dobrovoľnícku službu, môže zaplatiť poistné spätne za obdobie najviac dvoch rokov pred podaním prihlášky na účasť na poistení.

Do dôchodkového poistenia môžu dobrovoľne prispievať aj všetky ostatné osoby staršie ako 18 rokov. Príspevky môžu zaplatiť spätne len za obdobie najviac jedného roka pred podaním žiadosti o účasť na poistení. Týmto spôsobom sa príspevky na poistenie môžu platiť najviac 10 rokov. Žiadosti sa musia podať na okresnú správu sociálneho zabezpečenia v mieste bydliska žiadateľa. Z dôchodkového poistenia sa vyplácajú tieto dôchodky:

- starobný dôchodok,
- invalidný dôchodok,
- vdovský a vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok.

Kapitola VII: Pozostalostné dávky

Kedy máte nárok na pozostalostné dávky?

Osoby oprávnené na priznanie nároku na pozostalostné dôchodky sú vdovci, vdovy a siroty. Podmienky nároku na pozostalostný dôchodok sú splnené, keď bol zosnulý poistenec buď poberateľom, alebo osobou oprávnenou na uplatnenie nároku na starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, alebo zomrel následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Siroty môžu mať nárok na pozostalostný (sirotský) dôchodok, ak zosnulý rodič splnil podmienku aspoň polovice rokov požadovaných na priznanie nároku na invalidný dôchodok (t. j. 2 roky a 6 mesiacov počas posledných desiatich rokov alebo 5 rokov počas posledných dvadsiatich rokov). Navyše musia byť nezaopatrené a mladšie ako 26 rokov, ak pokračujú v štúdiu alebo v odbornej príprave.

Aké dávky sa poskytujú?

Výmera

Pozostalý manželský partner:

- základná výmera: paušálny príspevok vo výške 2 230 CZK (87 EUR) mesačne,
- percentuálna výmera: 50 % percentuálnej výmery, na ktorú zosnulý poistenec mal alebo by mal nárok.

Nárok na dôchodok a jednorazový príspevok vo výške 12-násobku mesačného dôchodku zaniká uzavretím manželstva.

Siroty:

- základná výmera: paušálny príspevok vo výške 2 230 CZK (87 EUR) mesačne,
- percentuálna výmera: siroty po jednom rodičovi: 40 % percentuálnej výmery, na ktorú zosnulý poistenec mal alebo by mal nárok.
- siroty po oboch rodičoch: 40 % z percentuálnej výmery dôchodkov oboch rodičov.

Minimálny dôchodok:

- základná výmera: základná výmera: 2 230 CZK (87 EUR) mesačne,
- percentuálna výmera:
- vdovci/vdovy: 385 CZK (15 EUR) mesačne,
- siroty po jednom alebo oboch rodičoch: 308 CZK (12 EUR) mesačne.

Vdovský/vdovecký dôchodok sa vždy priznáva na obdobie jedného roka po dátume úmrtia. Ponecháva sa po tomto období, ak pozostalý manželský partner:

- dosiahol dôchodkový vek.
- je viac ako o 4 roky mladší, než je dôchodkový vek pre mužov,
- je invalidný v treťom stupni invalidity,
- stará sa o nezaopatrené dieťa, alebo
- sa stará o dieťa alebo rodiča zosnulého manželského partnera, ktorý žije v tej istej domácnosti a ktorý je závislý v rámci druhého až štvrtého stupňa závislosti.

Ako získať pozostalostné dávky?

Žiadosti sa musia podať na okresnú správu sociálneho zabezpečenia v mieste trvalého bydliska žiadateľa.

Kapitola VIII: Dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania

Kedy máte nárok na dávky v súvislosti v pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?

Každý zamestnávateľ, ktorý zamestnáva najmenej jedného zamestnanca, musí mať podľa právnych predpisov uzavreté poistenie zákonnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania. Z tohto poistenia sa poskytuje rad zvýhodnení všetkým zamestnancom bez výnimky a ich rodinným príslušníkom, ako aj určitým kategóriám osôb (napríklad dôchodcom a študentom). Všetky podniky a organizácie musia platiť odvody na povinné poistenie svojich zamestnancov proti riziku úrazu, choroby alebo smrti následkom alebo v spojitosti s ich pracovnou činnosťou. Pokiaľ ide o choroby z povolania, podniky podliehajú zmiešanému systému vypracovanému na základe zoznamu chorôb. V prípade niektorých povolání alebo ekologických rizík stanovuje najvyššie expozičné limity príslušný orgán priemyselnej hygieny. Na účely uplatnenia nároku na poistné plnenie nie je stanovená žiadna maximálna doba vystavenia podmienkam, chemickým faktorom alebo nebezpečnému hluku.

Aké dávky sa poskytujú?

Dočasná pracovná neschopnosť

V prípade dočasnej práceneschopnosti si zamestnanci môžu sami vybrať svojho lekára, nie však v prípade preventívnej zdravotnej starostlivosti, ktorú poskytuje závodné zdravotné stredisko. Náklady na lekárske ošetrenie spoločne nazývané „primerané náklady“ (stanovené zákonom) hradí zamestnávateľ. Doba vyplácania nemocenského je neobmedzená. Náhradu straty príjmu spôsobenej pracovnou neschopnosťou sa vypláca do veku 65 rokov. Zamestnávateľ má neobmedzenú zodpovednosť za škodu, pokiaľ nie je čiastočne alebo úplne oslobodený od svojej zodpovednosti. Výška nemocenského zodpovedá rozdielu medzi priemernými príjmami zamestnanca pred úrazom alebo vznikom choroby z povolania a celkovou výškou nemocenského.

Trvalá pracovná neschopnosť

V prípade trvalej pracovnej neschopnosti lekár osobitne určený Českou správou sociálneho zabezpečenia stanoví stupeň pracovnej neschopnosti pacienta. Osoba sa považuje za úplne invalidnú, keď tento stupeň klesne pod 66 %. Čiastočná invalidita zodpovedá poklesu pracovnej schopnosti o 33 %. (V tomto prípade jednotlivec poberá invalidný dôchodok).

Výpočet dôchodku (náhrady) je založený na predchádzajúcom príjme, t. j. priemernom hrubom príjme za posledné tri mesiace pred vznikom pracovnej neschopnosti. Náhradou sa zaručuje, že príjem poistenca po úraze alebo vzniku choroby bude stále vo výške priemernej mzdy, ktorú poberal pred vznikom škodovej udalosti, pričom táto náhrada zohľadňuje prípadné dávky v invalidite vyplácané v súvislosti s úrazom alebo chorobou. Zamestnávateľ túto náhradu vypláca každý mesiac až do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom poberateľ dosiahol 65 rokov. Pre nezaopatrené osoby a opatrovateľov nie je stanovený žiadny príspevok. Súbeh

náhrady s novým príjmom zo zárobkovej činnosti je možný, pretože náhrada straty príjmu sa stanovuje vo vzťahu k príjmu dosiahnutému po pracovnom úraze. Súbeh s inými dôchodkami je takisto možný.

Ďalšie dávky

Výšku náhrady za ujmu a pokles spoločenského uplatnenia vypočíta lekár na základe bodového systému.

Náhrada materiálnych škôd za vypláca za akúkoľvek škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktorá nie je odškodňovaná uvedenou náhradou (neschopnosť vykonávať domáce práce spojená s odkázanosťou na platenú pomoc).

Náhrada tzv. primeraných nákladov spojených s liečbou sa vyplatí osobe, ktorá uhradila náklady na lekársku liečbu.

Osoby, ktoré nemajú možnosť prístupu na bežný pracovný trh môžu pracovať v chránených pracovných dielňach a na chránených pracoviskách. V chránených pracovných dielňach tvoria viac ako 60 % pracovnej sily osoby so zníženou pracovnou schopnosťou. V prípade chráneného pracovného miesta nie je tento podiel tak vysoký, ale toto pracovné miesto je prispôbené činnostiam jednej alebo viacerých zdravotne postihnutých osôb; môže sa vzťahovať aj na potreby zdravotne postihnutej osoby, ktorá pracuje doma. Tieto programy financuje úrad práce na žiadosť zamestnávateľa, invalidnej osoby alebo zastupujúcej organizácie.

Pracovnú rehabilitáciu spravidla zabezpečujú úrady práce, ktoré hradia náklady na rekvalifikačné kurzy, ale aj náklady na stravovanie, ubytovanie a cestovné náklady v prípade, že sa kurz organizuje ďalej od domova. Vzdelávacie programy nezvyknú trvať dlhšie ako tri mesiace.

Zamestnávatelia sú povinní prispôsobiť pracovisko zdravotne postihnutým pracovníkom a zabezpečiť ich odbornú prípravu. Všetci zamestnávatelia, ktorí zamestnávajú viac ako 20 zamestnancov, sú povinní vyhradiť najmenej 4,5 % svojich pracovných miest zdravotne postihnutým osobám a 0,5 % ďalších miest ťažko zdravotne postihnutým osobám. Regionálne úrady práce pomáhajú zdravotne postihnutým osobám pri hľadaní práce vyhovujúcej ich stavu. Majú špecializovaných poradcov, ktorí sú v priamom kontakte so zamestnávateľmi.

V prípade úmrtia

V prípade úmrtia poistenca:

- náhrada výdavkov na starostlivosť pre pozostalých sa vypláca pozostalým, ktorí boli zákonne vyživovaný poistencom alebo o ktoré sa pozostalý poistenec staral,
- jednorazová náhrada pre pozostalých, ktorými sú:
 - manželský partner: 240 000 CZK (9 317 EUR),
 - sirota: (nezaopatrené dieťa): 240 000 CZK (9 317 EUR),
 - rodič(-ia) zosnulej osoby (s ktorou žil(-i) v spoločnej domácnosti): 240 000 CZK (9 317 EUR),
 - náhrada zárobku do výšky 50 % (resp. 80 %) priemerného mesačného zárobku zamestnanca v prípade, ak v rodine nie je žiadny ďalší člen s príjmom,

- vyššie sumy môžu byť stanovené v rámci kolektívnych zmlúv alebo interných nariadení zamestnávateľa,
 - náhrada nákladov na živobytie pozostalých, neexistuje žiadna podmienka týkajúca sa lehoty pre nárok zosnulého alebo veku, profesijnej situácie atď. manželského partnera,
 - náhrada nákladov za pohreb osobe, ktorá ich uhradila: zákonný príspevok na pohreb vyplácaný zo systému sociálnej podpory všetkým pozostalým sa od tejto sumy odpočíta,
 - siroty majú nárok na dôchodok pozostalého.

Výška pohrebného je stanovená na 5 000 CZK (194 EUR). Vyplatí sa každej osobe, ktorá zorganizuje pohreb osobe, ktorá v čase svojej smrti mala trvalý pobyt v Českej republike a nezaopatrené dieťa. Pohrebné sa vypláca zo systému sociálnej podpory.

Ako získať dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?

Za odškodnenie nesie zodpovednosť organizácia, v ktorej zamestnanec naposledy pracoval pred tým, ako ochorel. Sú stanovené lehoty oznámenia, ktoré začínajú plynúť dňom vzniku prvých symptómov.

Kapitola IX: Rodinné dávky

Kedy máte nárok na rodinné dávky?

Prídavok na dieťa

Prídavok na dieťa (*přídavek na dítě*) je systém všeobecnej ochrany financovaný z daní, z ktorého sa vyplácajú prídavky spojené s príjmom pod podmienkou preskúmania majetkových pomerov všetkým osobám s bydliskom v Českej republike, ktorých deti žijú v Českej republike.

Oprávnenými osobami sú deti s trvalým bydliskom. Tieto prídavky sa môžu vyplácať do ukončenia povinnej školskej dochádzky (spravidla do 15 rokov), alebo sa ich vyplácanie môže predĺžiť do 26 rokov, ak dieťa ďalej študuje na strednej škole alebo sa odborne pripravuje, alebo nemôže pracovať ani sa pripravovať na budúce zamestnanie z vážnych zdravotných dôvodov. Nárok na prídavok na dieťa je vyhradený pre rodiny s príjmom nižším ako 2,4-násobok životného minima rodiny (*životní minimum*).

Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok (*rodičovský příspěvek*) je určený rodičom, ktorí sa osobne a celodenne starajú o malé dieťa. Ide o systém všeobecnej ochrany financovaný z daní, ktorý zabezpečuje poistné krytie paušálnou sumou pre osoby, na ktoré sa vzťahuje české právo alebo na osoby s trvalým pobytom v Českej republike, ktorých deti majú bydlisko v Českej republike. Rodičia si môžu uplatniť nárok na rodičovský príspevok, keď sa osobne a celodenne starajú o najmladšie dieťa v rodine.

Príspevok pri narodení dieťaťa

Rodinám s nízkymi príjmami sa priznáva jednorazová dávka, ktorá im má pomôcť pokryť náklady spojené s narodením prvého dieťaťa. Rodiny majú nárok na príspevok pri narodení dieťaťa za predpokladu, že príjem rodiny v kalendárnom štvrtroku pred narodením dieťaťa neprekročí 2,4-násobok životného minima rodiny.

Ďalšie dávky

Medzi ďalšie rodinné dávky patria:

- dávky pestúnskej starostlivosti,
- odmena pestúnov.
- príspevok pri prevzatí dieťaťa,
- príspevok na zakúpenie motorového vozidla.

Aké dávky sa poskytujú?

Prídavok na dieťa

Výška prídavku na dieťa je pevne stanovená suma, ktorá sa odvíja od veku dieťaťa. Jej výška sa rovná:

- 500 CZK (19 EUR) pre deti mladšie ako 6 rokov,
- 610 CZK (24 EUR) pre deti mladšie od 6 do 15 rokov,
- 700 CZK (27 EUR) pre deti od 15 do 26 rokov.

Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok sa poskytuje až do vyčerpania celkovej výšky 220 000 CZK (8 541 EUR), najneskôr do štvrtých narodení dieťaťa.

Ak má aspoň jeden z rodičov zdravotné poistenie, rodič môže zvoliť výšku rodičovského príspevku (v rámci určitých obmedzení), a teda aj dobu jeho čerpania.

Výška rodičovského príspevku sa počíta na základe referenčného denného vymeriavacieho základu používaného na výpočet nemocenskej dávky.

Pri posudzovaní nároku na príspevok sa neskúma príjem žiadateľa. Rodič môže vykonávať zamestnaneckú činnosť a nestratí nárok na rodičovský príspevok. Rodič však musí zaistiť, aby počas jeho/jej vykonávania práce bolo dieťa v opatere inej dospelaj osoby.

Príspevok pri narodení dieťaťa

Výška príspevku pri narodení dieťaťa je 13 000 CZK (505 EUR) na prvé dieťa narodené živé. V prípade dvojčiat (alebo viacerých detí narodených v rovnakom čase) je výška 19 500 CZK (757 EUR).

Ako získať rodinné dávky?

Rodinné dávky spravujú regionálne úrady práce a ich kontaktné miesta.

Kapitola X: Nezamestnanosť

Kedy máte nárok na dávky v nezamestnanosti?

Z českého sociálneho poistenia sa vypláca podpora v nezamestnanosti podľa príjmu najdlhšie pod dobu 5 mesiacov (8 mesiacov v prípade osôb vo veku 50-55 rokov, 11 mesiacov v prípade osôb starších ako 55 rokov). Osobami oprávnenými uplatniť si nárok na podporu sú českí občania a občania Európskej únie, ak spĺňajú tieto podmienky:

- oprávnené osoby nesmú vykonávať zárobkovú činnosť ani študovať,
- musia byť vedené v evidencii uchádzačov o zamestnanie na regionálnom úrade práce a nesmú spĺňať podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok,
- musia 12 mesiacov odvádzať základné dôchodkové poistenie za posledné dva roky, a to od začiatku zamestnania alebo inej pracovnej činnosti (alebo z náhradných období zamestnania, napr. osobnej starostlivosti o dieťa).

Uchádzač o zamestnanie, ktorý nespĺňa určité podmienky (najmä podmienku spolupráce s regionálnym úradom práce), bude vyradený z evidencie úradu práce. Do evidencie sa môže opäť prihlásiť po šiestich mesiacoch. Zároveň musí vrátiť všetky dávky, ktoré nebol oprávnený prijať.

Dávky v nezamestnanosti sa nevyplácajú, kým máte nárok na odstupné pre zamestnancov. Po skončení vyplácania odstupného (napr. po troch mesiacoch), sa bude vyplácať dávka v nezamestnanosti.

Súbeh

Dávky v nezamestnanosti sa môžu kumulovať s rodinnými prídavkami, dávkami pomoci v hmotnej núdzi (*dávky pomoci v hmotné nouzi*) a dávkami sociálnej pomoci pre osoby so zdravotným postihnutím. Dávky v nezamestnanosti nemožno kombinovať s príjmami z pracovnej činnosti.

Uchádzači môžu vykonávať krátkodobé zamestnanie počas maximálne 3 mesiacov, ak príjmu zamestnanie, ktoré nezodpovedá ich kvalifikácii a praxi a ak si odvádzajú príspevky do systému dôchodkového poistenia.

Aké dávky sa poskytujú?

Výška dávok v nezamestnanosti závisí od predchádzajúceho príjmu a dĺžka obdobia nezamestnanosti. Dávky v nezamestnanosti sa vypočítajú z čistého priemernej mesačnej mzdy za predchádzajúci štvrtrok. Pre uchádzačov, ktorí splnili podmienku predchádzajúceho zamestnania prostredníctvom obdobia náhradného zamestnania alebo ktorí nemôžu predložiť výšku priemerného mesačného čistého príjmu alebo v prípade ktorých túto výšku nie je možné vyhodnotiť, sa uplatní iný vymeriavací základ, t. j. priemerná mzda za obdobie od prvého štvrtroka do tretieho štvrtroka kalendárneho roka, ktorý predchádza roku, v ktorom vznikol nárok na dávku.

Výška dávky v nezamestnanosti sa postupne znižuje, a to takto:

- 65 % vymeriavacieho základu za prvé dva mesiace,
- 50 % vymeriavacieho základu za nasledujúce dva mesiace,
- 45 % vymeriavacieho základu do konca obdobia poberania dávok,
- 60 % vymeriavacieho základu počas rekvalifikácie,
- 45 % vymeriavacieho základu počas celého obdobia podpory v prípade, ak osoba odišla z práce na vlastnú žiadosť alebo na základe dohody so zamestnávateľom.

Maximálna výška dávky v nezamestnanosti zodpovedá 0,58-násobku (počas rekvalifikácie: 0,65-násobku) priemernej mzdy za obdobie od prvého štvrtroka do tretieho štvrtroka kalendárneho roka, ktorý predchádza roku, v ktorom vznikol nárok na dávku.

Ako získať dávky v nezamestnanosti?

Uchádzač sa musí zaregistrovať ako uchádzač o zamestnanie na úrade práce, musí požiadať o dávky v nezamestnanosti a musí splniť stanovené podmienky.

Kapitola XI: Minimálne zdroje

Kedy máte nárok na dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?

Pomoc v hmotnej núdzi

Zaručenú minimálnu výšku dávok poskytuje systém pomoci v hmotnej núdzi (*SAMN, Systém pomoci v hmotné nouzi*). SAMN je zameraný na ľudí s nedostatočným príjmom. Jeho cieľom je zabezpečiť základné potreby týkajúce sa živobytia a ubytovania. Hlavnou podmienkou je nízky príjem a malá pravdepodobnosť jeho zvýšenia vlastným úsilím (prácou, využívaním majetku a ostatnými prednostnými pohľadávkami). Dávky vyplácané v rámci SAMN podliehajú testovaniu výšky príjmov.

Aké dávky sa poskytujú?

Pomoc v hmotnej núdzi

V rámci tohto systému sa poskytujú tri druhy dávok:

- príspevok na živobytie (*příspěvek na živobytí*) je dávka poskytovaná osobe alebo rodine s nedostatočným príjmom, ktorej účelom je zabezpečiť základné potreby (okrem potrieb súvisiacich s bývaním). Je vypočítaný ako rozdiel medzi sumou potrebnou na živobytie danej osoby alebo rodiny a príjmom tejto osoby alebo rodiny mínus oprávnené náklady na bývanie (oprávnené náklady na bývanie sú náklady na bývanie do výšky 30 %, v Prahe 35 % príjmu osoby alebo rodiny). Suma potrebná na živobytie sa stanovuje podľa jednotlivých prípadov na základe posúdenia príjmu, úsilia a príležitostí danej osoby alebo rodiny,
- doplatok na bývanie (*doplatek na bydlení*) je dávka poskytovaná osobe alebo rodine s nedostatočným príjmom na pokrytie oprávnených nákladov na bývanie. Vypočíta sa tak, aby pokryla rozdiel, ktorý vzniká pri platbe oprávnených nákladov na bývanie a sumou na živobytie. Oprávnené náklady na bývanie zahŕňajú nájomné, služby súvisiace s bývaním a náklady na energiu,
- mimoriadna okamžitá pomoc (*mimořádná okamžitá pomoc*) je jednorazová dávka poskytovaná osobám v núdzovej situácii stanovená zákonom. Táto suma sa líši v závislosti od situácie, ktorú je potrebné vyriešiť.

Ako získať dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?

Pomoc v hmotnej núdzi

Sociálna pomoc je organizovaná centrálnou, ale tieto dávky vyplácajú regionálne úrady práce a ich kontaktné miesta za rovnakých podmienok v celej krajine. Kontaktné miesta úradu práce posúdia situáciu osoby v núdzi na základe jej žiadosti. Rozhodnutie o pridelení dávok sa prijme po predložení žiadosti o vyplácanie dávok na predpísanom formulári.

Ochota pracovať je základnou podmienkou pre to, aby bola osoba uznaná za osobu v hmotnej núdzi. Prijemcovia pomoci, ktorí nie sú zamestnaní alebo v podobnom pracovnom vzťahu, sa musia:

- zaregistrovať na úrade práce ako uchádzači o zamestnanie,
- aktívne hľadať zamestnanie,
- prijať akékoľvek zamestnanie (dokonca aj krátkodobé alebo menej platené),
- zúčastňovať na programoch politiky aktívnej zamestnanosti, verejnoprospešných prácach, verejných službách atď.

Niektoré osoby sú vylúčené z pracovného procesu z dôvodu veku, zdravotného stavu alebo rodinnej situácie (napríklad osoby vo veku 68 alebo viac rokov, dôchodcovia, osoby so zdravotným postihnutím, rodičia starajúci sa o malé deti, ošetrovatelia osôb vyžadujúcich opateru, nezaopatrené deti a dočasne choré osoby).

Sociálnej práci s jednotlivcami alebo rodinami predchádza poskytnutie dávok. Vyšetrovanie sociálneho úradu a návštevy v domácnosti sú neoddeliteľnou súčasťou posudzovania v rámci systému poskytovania pomoci v hmotnej núdzi.

Kapitola XII: Dlhodobá starostlivosť

Kedy máte nárok na dlhodobú starostlivosť?

Cieľovou skupinou pre dlhodobú starostlivosť sú staršie osoby, osoby so zdravotným postihnutím a osoby s chronickým ochorením, ktorých samostatnosť a nezávislosť je obmedzená (inštrumentálne činnosti každodenného života (IADL) podľa týchto kritérií: pomoc s domácimi prácami, príprava jedla, nakupovanie, preprava, spoločenské aktivity atď.); zahŕňa aj osoby, ktoré vyžadujú vyššiu mieru opatery (kritériá ADL: osobná hygiena, pomoc pri obliekaní, jedle, vstávaní a ukladaní do postele a sadaní na stoličku, pohybe a orientácii v bezprostrednom okolí atď.).

Aké dávky sa poskytujú?

Inštitucionálne služby zahŕňajú sociálnu starostlivosť (pomoc pri osobnej starostlivosti) a zdravotnú starostlivosť (ošetrovateľská starostlivosť), ktoré sú poskytované v rámci dlhodobej starostlivosti. Neformálni ošetrovatelia (členovia rodiny, priatelia a iní dobrovoľníci) prispievajú k tejto starostlivosti v domácom prostredí závislých osôb.

Hlavnou dávkou služieb sociálnej starostlivosti je príspevok na starostlivosť, ktorý je dávkou vyplácanou jednotlivcom vyžadujúcim starostlivosť potrebnou na úhradu nevyhnutnej starostlivosti alebo služieb. Výška príspevku za bezvládnosť sa líši podľa veku príjemcov (vek do 18 rokov alebo nad 18 rokov) a miery bezvládnosti (na základe posúdenia samostatnosti (ADL, IADL)) a pohybuje sa od 800 CZK (31 EUR) do 12 000 CZK (466 EUR) mesačne. Užívatelia hradia starostlivosť z príspevku na opatrovanie, ktorý poberajú od štátu.

Osoba, ktorá vyžaduje starostlivosť, nemá možnosť voľby medzi vecnými dávkami a peňažnými dávkami, ale môže sa rozhodnúť, či bude peňažné dávky (príspevok na opatrovanie) využívať na profesionálnu alebo neformálnu starostlivosť.

Ako získať dlhodobú starostlivosť?

Dlhodobú starostlivosť občanov nezabezpečuje jeden systém, ale je čiastočne zahrnutá do systému zdravotnej starostlivosti a do systému sociálnych služieb, ktorý riadi ministerstvo práce a sociálnych vecí.

V systéme sociálnych služieb vyhodnocuje potrebu starostlivosti o osoby, ktoré majú nárok na príspevok na opatrovanie, sociálny pracovník, ktorý je zamestnancom regionálneho úradu práce (pokiaľ ide o sociálnu závislosť), ako aj lekár (pokiaľ ide o závislosť v dôsledku zdravotného stavu). Opätovné posúdenie sa vykonáva v prípade, keď závislá osoba dosiahne 18 rokov, alebo po uplynutí platnosti lekárskeho posudku z dôvodu zmeny zdravotného stavu.

O bezvládne osoby sa starajú profesionálni poskytovatelia starostlivosti, a to buď v inštitúciách, alebo doma s účasťou neformálnych opatrovateľov (najmä v domácom prostredí).

Príloha : Užitočné adresy a webové stránky

V prípade otázok v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktoré sa týkajú viac než jednej krajiny EÚ, môžete vyhľadať kontaktnú inštitúciu v adresári s inštitúciami vedenom Európskou komisiou, ktorý je dostupný na adrese: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Ministerstvo práce a sociálnych vecí (MPSV)
Ministerstvo Práce a Sociálných Věcí
Na Poříčním právu 1
128 01 Praha 2
E-mail: posta@mpsv.cz
<http://www.mpsv.cz>

MPSV
sekcia trhu práce
sekce trhu práce
Na Poříčním právu 1
128 01 Praha 2
E-mail: posta@mpsv.cz
<http://www.mpsv.cz>

Česká správa sociálneho zabezpečenia
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5
E-mail: posta@cssz.cz, ssz@mpsv.cz
<http://www.cssz.cz>

Ministerstvo zdravotníctva
Ministerstvo zdravotnictví
Palackého náměstí 4
128 00 Praha 2
E-mail: verejnost@mzcr.cz
<http://www.mzcr.cz>

Centrum medzinárodných úhrad
Centrum mezistátních úhrad
nám. W. Churchilla 2
113 59 Praha 3
E-mail: info@cmu.cz
<http://www.cmu.cz>

Úrad práce Českej republiky – Generálne riaditeľstvo
Úřad práce České republiky- Generální ředitelství
Karlovo náměstí 1
128 01 Praha 2
E-mail: posta@uradprace.cz
<http://portal.mpsv.cz/upcr>